

Dr hab. Mirosław GREWIŃSKI,

prof. WSP im. J. Korczaka w Warszawie

Warszawa 02.06. 2015 r.

**Recenzja w przewodzie habilitacyjnym Pani dr Doroty MOROŃ, prowadzonym
na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego**

Prezentacja Habilitantki i ocena działalności dydaktycznej i organizacyjnej

Pani dr Dorota Moroń jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Instytucie Politologii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie jest zatrudniona jako adiunkt od 2006 roku, kiedy to obroniła doktorat pt. „*Wolontariat we współczesnej Polsce. Model normatywny a praktyka*” – pod kierunkiem dr hab. Józefa Zarzecznego. Od tamtej pory pracuje w Zakładzie Polityki Społecznej i Ekonomicznej a jej zainteresowania naukowo-badawcze oscylują wokół problematyki obywatelskiej i wielosektorowej polityki społecznej (*welfare society, welfare pluralism*). Z dostarczonej przez Habilitantkę dokumentacji na potrzeby przewodu wynika, że dr Moroń jest autorką 2 monografii i nieco ponad 50 innych artykułów, w tym 11 opublikowanych w czasopismach naukowych, 33 rozdziałów w pracach zbiorowych, 6 zredagowanych monografii i ponadto 5 sprawozdań i krótkich tekstów popularno-naukowych. Większość opracowań to krótkie, syntetyczne teksty między 10 a 15 stron maszynopisu.

Od samego początku swej kariery akademickiej Habilitantka jest bardzo aktywnym dydaktykiem i uczestnikiem oraz organizatorem wielu konferencji naukowych i popularyzacyjnych. Warto zauważyć, że w latach 2006-2015 prowadziła jako dydaktyk w sumie blisko 40 różnych przedmiotów na dwóch uczelniach – Uniwersytecie Wrocławskim i Dolnośląskiej Wyższej Szkole Służb Publicznych „Asesor”. W dydaktyce specjalizowała się w różnych obszarach krajowej i międzynarodowej polityki społecznej, socjologii, politologii, pracy socjalnej, administracji publicznej - co wskazuje na jej nieprzeciętnie wysoką aktywność i elastyczność dydaktyczną. Prowadziła także seminaria licencjackie, magisterskie i

dyplomowe. W sumie wypromowała ponad 100 absolwentów. Ta spora aktywność dydaktyczna brała się pewnie z tego, że Habilitantka brała udział jako wykładowca w projektach edukacyjnych finansowanych ze środków UE.

W swojej dotychczasowej karierze akademickiej Habilitantka pełniła funkcję kierownika studiów podyplomowych, opracowywała programy studiów podyplomowych i efekty kształcenia, sprawowała opiekę naukową nad studentami i nad jednym doktorantem, ale nie było to w ramach pełnienia funkcji promotora pomocniczego.

Habilitantka była i jest aktywna w organizacjach naukowych – należy do Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej, którego regionalnym, dolnośląskim oddziałem współkieruje jako wiceprezes. W ostatnich latach trzykrotnie przebywała na krótkich, kilkudniowych wyjazdach studyjnych, m.in. w ramach Programu Erasmus, dwukrotnie na Litwie i raz na Ukrainie. Ma doświadczenie w pracach komitetu redakcyjnego czasopisma „Wrocławskie Studia Politologiczne, gdzie była od 2012 roku sekretarzem redakcji. Jako recenzentka zdobywała doświadczenie w czasopiśmie: „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” i „Politicus”. Dr Moroń była aktywna również w organizacji konferencji naukowych w ramach działań Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, jak również Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej – Oddział Dolnośląski. W organizacji tych wydarzeń naukowych pełniła zazwyczaj funkcję członkini komitetu organizacyjnego, organizatora sesji tematycznej, moderatora dyskusji. W ramach współpracy z instytucjami sektora publicznego i prywatnego nawiązała kontakt i partnerskie relacje z Dolnośląskim Urzędem Marszałkowskim, Dolnośląskim Centrum Rozwoju Lokalnego, Dolnośląską Agencją Współpracy Gospodarczej oraz Wrocławskim Centrum Opieki i Wychowania. Z podmiotami tymi organizowała konferencje, pisała poradniki, przygotowywała strategie rozwiązywania problemów społecznych na zlecenie gmin, a także była wykonawcą zleceń w ramach realizowanych przez te podmioty projektów diagnostyczno-badawczych. Oceniając dorobek organizacyjny i dydaktyczny Habilitantki należy uznać jej wysoką aktywność i zaangażowanie, zarówno w działalności na rzecz środowiska akademickiego związanego z Uniwersytetem Wrocławskim, jak również na rzecz dolnośląskiego oddziału

Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej. Współpracę z lokalnymi i regionalnymi instytucjami publicznymi i pozarządowymi Habilitantki, należy uznać za wartość poszerzania doświadczeń i nawiązywania wielosektorowych relacji.

Ocena dorobku naukowego

Środowisko naukowe polityków społecznych może kojarzyć Habilitantkę przede wszystkim z licznymi konferencjami naukowymi, w których brała czynnie udział, zazwyczaj prezentując referat i przygotowując artykuł do publikacji pokonferencyjnej. Sposób prezentacji i argumentacja naukowa związana z jej wystąpieniami publicznymi na konferencjach zazwyczaj nie budziła zastrzeżeń środowiska. W sumie dr Moroń wygłosiła 26 referatów na konferencjach naukowych, z czego tylko 2 na konferencjach zagranicznych (m.in. Ukraina). Wiele konferencji w których uczestniczyła miały ważny, ale jednak lokalny lub regionalny charakter. Podczas spotkań konferencyjnych dała się poznać jako osoba pewna siebie, sprawnie argumentująca swoje poglądy, często dyskutująca merytorycznie na ważne tematy naukowe. W opinii recenzenta w mniejszym stopniu rozpoznawalność Habilitantki na poziomie ogólnopolskim wynika jednak z jej publikacji, które często nie przebijały się w środowisku, o czym świadczy niewielka ilość cytowań przez innych autorów (liczba wszystkich cytowań według bazy Google Scholar liczy w sumie 21).

W związku z rozpoczęciem procedury o nadanie dr Moroń stopnia doktora habilitowanego, na podstawie art. 16. Ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Habilitantka wskazuje w złożonej na potrzeby przewodu dokumentacji opisującej jej dorobek, że tytułem jej osiągnięcia naukowego jest cykl powiązanych tematycznie publikacji pod zbiorczym tytułem: „Organizacje pozarządowe jako element wielosektorowej polityki społecznej”. Oznacza to, że Habilitantka nie przedstawiła tzw. książki habilitacyjnej (co jest zgodne z nową procedurą i przepisami, chociaż dyskusyjne z punktu widzenia jakości i spójności wkładu w dziedzinę nauk społecznych w dyscyplinę nauki o polityce) a na jej osiągnięcie składają się: 1 monografia wydana w 2012 roku pt. „*Organizacje pozarządowe – fundament społeczeństwa obywatelskiego*” (str. 181) i 13 innych publikacji – głównie artykułów

w monografiach zbiorowych, pokonferencyjnych i w mniejszym stopniu w czasopismach naukowych (tylko krajowych). Uwagę przykuwa fakt, że spośród wszystkich artykułów wchodzących w skład osiągnięcia naukowego, żaden nie został opublikowany w polskich, specjalistycznych, branżowych czasopismach naukowych dotyczących polityki społecznej (np. *Polityka Społeczna*, *Problemy Polityki Społecznej*, *Wiadomości Społeczne*, *Praca Socjalna*, *Trzeci Sektor*) nie wspominając już o znanych i wysokopunktowanych czasopismach zagranicznych. Tylko 1 artykuł został opublikowany w czasopiśmie „Wrocławskie Studia Politologiczne” i 1 w języku angielskim w „Intercathedra” (krótki, 7 stronicowy tekst), natomiast pozostałe artykuły są składowymi przede wszystkim publikacji zbiorowych – pokonferencyjnych. Rangę tym publikacjom podnosi fakt, że 1 artykuł napisany we współautorstwie z Agnieszką Makarewicz – Marcinkiewicz, nie wykazywany wprawdzie w skład osiągnięcia naukowego (co może dziwić), pt. „*The activity of Polish non-governmental organisations regarding the implementation of the environmental dimension of sustainable development*” został opublikowany w dobrze punktowanym czasopiśmie „*International Journal of Sustainable Development & World Ecology*”, będącym w bazie JRC i/lub na liście ERIH.

Lektura monografii i innych publikacji składających się na osiągnięcie naukowe wskazuje, że autorka pod szerokim, ogólnym tematem wielosektorowej polityki społecznej chciała zmieścić różnorodne wątki dotyczące organizacji pozarządowych, w większym lub mniejszym stopniu odnosząc się do zagadnień polityki społecznej. Tak jest na przykład w (chyba najważniejszej) pracy Autorki - monografii z 2012 roku „*Organizacje pozarządowe – fundament społeczeństwa obywatelskiego*”, gdzie Habilitantka sprawnie prezentuje w sposób uporządkowany i ustrukturalizowany zagadnienia związane z definiowaniem i współczesnym rozumieniem społeczeństwa obywatelskiego, ukazuje instytucjonalny wymiar trzeciego sektora, wskazuje na modele współpracy międzysektorowej, szczegółowo charakteryzuje ramy prawne i potencjał NGO's, ale nie odnosi się bezpośrednio do polityki społecznej – jej dylematów teoretycznych i praktycznych – problemów i wyzwań związanych z nauką o polityce społecznej i praktyką *welfare state* czy *welfare pluralism*. Przyjmując w swojej pracy dwa założenia – po pierwsze, że trzeci sektor jest fundamentem

do budowy społeczeństwa obywatelskiego i po drugie, że kontekst rozwijającej się wielosektorowej polityki społecznej, zakładającej ograniczanie roli państwa, będzie sprzyjał rozwojowi usług dostarczanych przez sektor pozarządowy i rodzinę, sprawnie argumentuje na rzecz tego pierwszego, ale nie wykorzystuje prawie w ogóle w procesie analizy tego drugiego kontekstu.

Ponadto zdaniem recenzenta dyskusyjne jest utożsamianie całości działalności organizacji pozarządowych a szerzej społeczeństwa obywatelskiego (co jest przedmiotem książki) z polityką społeczną. Wiele organizacji pozarządowych i wiele inicjatyw społeczeństwa obywatelskiego nie dotyczy przecież *stricte* polityki społecznej a innych form aktywności człowieka (polityki, kultury, sportu, rekreacji, spędzania wolnego czasu, hobby itp.). W opracowaniu ewidentnie zabrakło także krytycznego i bardziej refleksyjnego spojrzenia na trzeci sektor – jego deficyty, niedoskonałości, problemy, a nawet patologie. Ponadto jeśli przyjąć, że monografia ta ma się wpisywać tematycznie w wielosektorową politykę społeczną to autorka nie wykorzystwała w pełni istniejącego dorobku teoretycznego w tym zakresie w Polsce, idąc w kierunku rozwoju tego nurtu o krok dalej, aniżeli to co jest już powszechnie znane z innych publikacji w tym obszarze (także publikacji w j. polskim). Można byłoby np. poświęcić 1 część pracy zagadnieniu jakie świadczenia (w tym usługi), zadania, czy też jaki obszar polityki społecznej powinien być powierzony organizacjom pozarządowym? Na jakich zasadach, w ramach jakich procedur miałyby wyglądać finansowanie i zarządzanie tym procesem? Jak powierzenie odpowiedzialności społeczeństwu obywatelskiemu za zadania społeczne wpłynęłoby na jakość usług i rozwój modelu *welfare society* czy *welfare mix*? Na takie przykładowe pytania można byłoby się pokusić w kontekście wielosektorowej polityki społecznej. Wnioski końcowe zamieszczone w monografii są bardzo ogólne i nie wnoszą nowej jakości do aktualnego stanu wiedzy. Opracowanie, choć dobrze napisane, ma raczej charakter odtwórczy.

Artykuły powiązane tematycznie dotyczą m.in. takich zagadnień jak: wielosektorowa aktywizacja osób bezrobotnych, rola trzeciego sektora w polityce społecznej, wpływ globalizacji na model *welfare pluralism*, zarządzanie kapitałem ludzkim i społecznym w polityce społecznej, rola NGO's w polityce na rzecz

młodzieży i seniorów, zmiana roli państwa w polityce społecznej, współpraca międzysektorowa. Są to z pewnością ciekawe artykuły pod względem poznawczym, głównie ukazujące pewien stan faktyczny (diagnozę sytuacji) lub prezentujące ogólny przegląd statystyczny lub formalno-prawny, także literaturowy, wybranej problematyki, w mniejszym stopniu wykorzystujące jednak problemowe podejście do analizowanego tematu, czy też wskazujące na autorskie spojrzenie na koncepcję wielosektorowej polityki społecznej, także w kontekście wyzwań trzeciego sektora i społeczeństwa obywatelskiego. Generalnie, zdaniem recenzenta, główną słabością całości materiału jest brak wyraźnego, istotnego wkładu teoretycznego w rozwój nauki o polityce społecznej. Jeśli przyjmujemy w środowisku naukowym, że habilitacja ma wносить jakiś element w rozwój naukowy dyscypliny – jej teorii, koncepcji, modeli czy nawet paradygmatów, to kluczowe staje się pytanie – co istotnego wnosi dorobek Habilitantki w rozwój nauki o polityce społecznej? Niestety w całym przedstawionym materiale nie ma praktycznie ani jednego tekstu teoretycznego, który wskazywałby na wkład autorki w rozwój tej koncepcji polityki społecznej. Nawet jeśli przyjąć, że takim tekstem jest artykuł pt. „*Trzeci sektor w teorii wielosektorowej polityki społecznej*” opublikowany w numerze 15/2013 Wrocławskich Studiów Politologicznych (10 str.), to nie dowiadujemy się z niego nic nowego czego nie wiemy np. z opublikowanej książki habilitacyjnej autora recenzji „*Wielosektorowa polityka społeczna – o przeobrażeniach państwa opiekuńczego*”, Warszawa 2009 (str. 448). Podobnie w innym artykule autorki „*Zmiana roli państwa w polityce społecznej – od dominacji do wielosektorowości*” (9 str.) można byłoby ukazać jakiś własny pomysł, nowatorski wkład w rozwój tego konceptu i pójść krok dalej, ponadto, co wiemy już z innych publikacji krajowych dotyczących transformacji polityki społecznej od *welfare state* do *welfare pluralism*. Znane są przecież w naszym kraju publikacje takich autorów jak E. Leś, J. Supińska, M. Rymsza, M. Grewiński S. Kamiński, A. Karwacki, R. Szarfeneberg, J. Wygnański, J. Herbst, którzy opisywali w sposób teoretyczny i/lub praktyczny model *welfare society* czy *welfare pluralism* lub jego elementy i zajmowali się m.in. przeobrażeniami *welfare state* w kierunku wielosektorowej i obywatelskiej polityki społecznej. Na Zachodzie Europy wiedza ta jest znana już od ponad 30 lat i była prezentowana wśród takich autorów jak: N. Johnson, A. Evers, T. Olk,

H. Wintersberger, P. Abrahamson, C. Miller, R. Pinker, U. Ascoli i C. Ranci, V. Pestoff, J. Clarke, T. Burchardt, M. Powell, czy G. Esping Andersen i inni. Pozostałe opracowania Habilitantki także raczej niewiele wnoszą nowatorskich treści w kontekście rozwoju dyscypliny naukowej.

I tak dla przykładu, w tekście „*Rola sektora rynkowego i pozarządowego w aktywizacji osób bezrobotnych w Polsce*” autorka omawia instytucje rynku pracy w Polsce i koncentruje się na agencjach zatrudnienia i instytucjach szkoleniowych. Autorka przedstawia tu zależności między liczbą instytucji rynku pracy a liczbą ludności aktywnej zawodowo, czy stopą bezrobocia. Tekst niewiele wnosi do teorii, jest raczej prezentacją statystyki ilościowej poszczególnych podmiotów, które są znane z publicznie dostępnych raportów instytucji szkoleniowych czy agencji zatrudnienia. W innej publikacji „*Wielosektorowa polityka społeczna – wpływ globalizacji na rozwój welfare pluralism w polityce społecznej*” w pierwszej części autorka dokonuje analizy modelu *welfare state* i wpływu globalizacji na transformację państwa opiekuńczego w oparciu o literaturę przedmiotu, ale w drugiej części powtarza znaczącymi fragmentami już treści znane z innej polskiej publikacji dotyczącej wielosektorowości w polityce społecznej, opublikowanej kilka lat temu. W innych publikacjach, skądinąd ciekawych w sensie poznawczym, takich jak: „*Rola organizacji pozarządowych w życiu seniorów*”, czy „*Polityczna i społeczna aktywność ludzi młodych – w kierunku społeczeństwa obywatelskiego*” autorka podejmuje zagadnienia aktywności wybranych grup społecznych i wzajemnych relacji poszczególnych grup społecznych i podmiotów pozarządowych, ale trudno jest uznać oba teksty za nowatorskie i mające istotny wpływ na rozwój dyscypliny. Podobnie zresztą jest z innymi publikacjami wykazywanymi jako osiągnięcie naukowe jak np. z tekstem „*Organizacje pozarządowe jako sieć wsparcia klientów pomocy społecznej w Polsce*”, czy tekstem „*Aktywność w trzecim sektorze jako jeden z wymiarów kapitału społecznego*”. We wszystkich nich brakuje własnej refleksji i wniosków. Artykuły cechuje odtwórczość. Ponadto należy zauważyć, że część treści powtarza się w kilku artykułach. Przy czym należy podkreślić, że spora część publikacji jest dobrze podbudowana warsztatowo, ale ewidentnie brakuje tutaj własnego wkładu merytorycznego i/lub koncepcyjnego.

Generalnie lektura całości materiału, zarówno publikacji wykazywanych jako osiągnięcie naukowe, jak i pozostałych artykułów, budzi liczne obawy i dylematy recenzenta co do gotowości naukowej Habilitantki do bycia samodzielnym pracownikiem nauki, także z uwagi na poniższe argumenty.

O ile dr Moroń niewątpliwie jest aktywna naukowo i dydaktycznie w kraju i ma już tu spory ilościowo dorobek piśmienniczy, organizacyjny i dydaktyczny – to zdaniem recenzenta w dalszym ciągu do nadrobienia są konieczne dzisiaj doświadczenia zagraniczne, których tutaj brakuje. Jest to szczególnie istotne przy nowej procedurze habilitacyjnej. Dotyczy to zarówno publikacji w zagranicznych, punktowanych czasopismach, co jest dzisiaj wymogiem, ale również udział w zagranicznych konferencjach i projektach naukowych. Tymczasem autorka wykazuje tylko 1 artykuł w czasopiśmie będącym w bazie JRC i/lub na liście ERIH. Nie posiada cytowań w bazie Web of Science, liczba cytowań według Google Scholar wynosi tylko 21, index Hirsch według WoS wynosi 0, a według Google Scholar 3. Nie uczestniczyła też do tej pory w żadnym większym projekcie międzynarodowym o charakterze naukowym lub rozwojowym. Nie była na dłuższym stażu lub stypendium zagranicznym w ośrodku naukowo-dydaktycznym. Nie pozyskała także samodzielnie lub w partnerstwie z inną osobą żadnego autorskiego grantu ze środków NCN lub NCBiR. Pozytywnie natomiast należy się odnieść do faktu udziału dr Moroń w krajowych projektach badawczych, finansowanych ze środków własnych Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie prowadziła 3 lokalne tematy jako kierownik projektu.

Wartym zaznaczenia jest fakt, że za jej aktywność na rzecz Uniwersytetu Wrocławskiego (zarówno dydaktyczną jak i organizacyjną) otrzymywała ona coroczne nagrody Rektora w latach 2009-2012.

Konkluzja końcowa

Biorąc pod uwagę całość dotychczasowych dokonań dr Doroty Moroń, zarówno jej dorobku dydaktycznego, organizacyjnego na rzecz Uniwersytetu Wrocławskiego, i przede wszystkim dorobku naukowego na rzecz rozwoju dziedziny nauk społecznych

w dyscyplinie nauk o polityce, recenzent ma dylemat dotyczący całościowej oceny Habilitantki. Z jednej strony dostrzega bowiem jej wyraźny wysiłek i chęć pracy i awansów w środowisku akademickim, jej zaangażowania dydaktycznego i organizacyjnego, a także przygotowania wielu publikacji, które są istotne na potrzeby konferencji lub w celu upowszechniania i popularyzacji nauki; z drugiej strony jednak brak jednorodnej książki habilitacyjnej, która w sposób holistyczny traktowałaby temat organizacji pozarządowych w wielosektorowej polityce społecznej, przy rozproszeniu tematu na kilkanaście krótkich tekstów, najczęściej przygotowywanych do prac zbiorowych, pokonferencyjnych, spowodował, że zagubiony został gdzieś główny cel habilitacji jakim jest wkład w rozwój nauki – w tym przypadku rozwój koncepcji wielosektorowej polityki społecznej. Jest to o tyle dziwne, że lektura napisanych przez dr Dorotę Moroń tekstów i prezentacja licznych referatów na konferencjach przez autorkę wskazuje, że Habilitantka ma absolutnie potencjał do zrobienia habilitacji i do przygotowania takiego wkładu. Być może jednak wymaga to jeszcze czasu – roku lub dwóch aby zaproponować coś więcej od siebie. Być może problem leży w braku szerszego, zagranicznego „okrzepnięcia” Autorki i/lub kontaktów zagranicznych poszerzających wyobraźnię i refleksję. W opinii recenzenta należałoby koniecznie uzupełnić dorobek Habilitantki o co najmniej kilka ważnych tekstów teoretycznych i/lub o monografię, która ukazywałaby całość problematyki z wyraźnym podejściem teoretycznym i metodologicznym. Warto byłoby opublikować kilka najważniejszych artykułów w znanych w środowisku czasopismach branżowych – krajowych i/lub zagranicznych – dotyczących *stricte* polityki społecznej.

Na podstawie oceny dotychczasowego dorobku naukowego i organizacyjno-dydaktycznego Habilitantki rekomendowałbym przedłużenie lub ponowne wszczęcie procedury habilitacyjnej Habilitantki za rok lub dwa i o uzupełnienie dorobku naukowego o publikacje mające wyraźny wkład w rozwój dyscypliny, tak aby był on znaczący. Ponadto uzupełnień wymaga: zwiększenie ilości publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports, także w krajowych czasopismach specjalistycznych, udział w międzynarodowych konferencjach i programach, odbycie stażu w zagranicznym lub krajowym ośrodku, poprawa wskaźników cytowań i Indeksu Hirscha, rozpoczęcie procedury bycia promotorem

pomocniczym. Na tym etapie wydaje się, że Habilitantka, choć jest blisko celu, nie jest jeszcze w pełni gotowa do uzyskania stopnia doktora habilitowanego i dopiero uzupełnienie dorobku o powyższe wymogi powinno przyczynić się do jej dalszego awansu naukowego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'M. M. M.', written in a cursive style.